

A SZENTATYA LENGYELORSZÁGBAN

II. János Pál pápasága alatt másodszor látogatott el hazájába. Az 1979 óta eltelt négy év aránylag rövid idő, de sok és nagy változást hozott az ő életében is, a lengyel egyházban is. Meghalt Visinszkij bíboros, nyomába Józef Glemp lépett. Lengyelország nagy társadalmi válságokon ment át, s ezek megoldására a vezetőség mindinkább igénybe veszi az egyház tekintélyét. Maga a pápa kis híja életével fizetett a török merénylő golyójáért. Mindezek a súlyos események valamiképpen rávetették árnyékukat az idei útra. A négy év előtti kölcsönös önfeledt ujjongással szemben most csendesebb, komolyabb, megdöbbentőbb volt az alaptónus. A lényeg természetesen változatlan maradt. Egyfelől a pápa minden percét – olykor még a rövid éjszakai pihenőből is elvonva – és minden erejét honfitársai erősítésére, vigasztalására szánta, másfelől az emberek százszázalékos tódultak látására, hallására, s adtak kifejezést ragaszkodó szeretetüknek, ha kevésbé hangosan is, de annál több ötlettel.

Az Osservatore Romano cikkírója szerint ez az utazás „az egyensúly mesterműve” volt a Szentatya részéről. Mert egyformán kevésbé kielégítő lett volna, ha csak miséket mond és imádkozik, anélkül, hogy tudomást venne a fennálló problémákról és osztoznék bennük, – vagy ha beavatkozik a napi politikába, és így veszélyezteti a látogatás lelkipásztori jellegét. Ő azonban össze tudta olvasztani az elveket a realitással, népe életének lelki-vallási és társadalmi oldalait, állandóan egy magasabb szinthez: a feltétlen emberi és keresztény értékek erkölcsi követelményeihez viszonyítva. Értett hozzá, hogy szóvá tegyen mindent, ami honfitársai szívét nyomta, anélkül, hogy bárkit megbántson, vagy zabolátlan szenvedélyeket keltsen. Nyíltan, de a kellő tisztelettel tárgyalt a vezetőikkel. Hirdette a jogokat és a kötelelességeket egyaránt. „Nem akarunk olyan Lengyelországot, ami nem kerül nekünk semmibe.” Megértette az emberekkel, hogy a polgári élet megjobbítása hosszú, türelmes közös munka és szakadatlan párbeszéd műve. Mindenütt úgy viselkedett, mint igazi főpap és igazi pap: teljes készséggel, részvétellel, gondnal, lelkipásztori szeretettel közeledve emberekhez és problémákhoz; és mint igazi lengyel, aki szívében hordja népe történelmét és máriás áhítatát.

Ha megpróbáljuk ennek a hétnek (június 16–23.) zsúfolt programját és megnyilatkozásait valamiképpen súlypontok köré csoportosítani, talán éppen ez lenne az első szembetűnő: a „történelmi” jelleg. A pápa kifogyhatatlan volt a lengyel múlt dicsőségének és fájdalmainak fölidézésében. Szavait jelképes

aktusokkal támogatta: így amikor Varsóban Szobieszki János király szívereklyéjénél vagy Poznanban az első két lengyel király sírjánál tisztelgett. Ez máris azonos hullámhosszra hozta hallgatóival, erőt és bátorítást nyújtott nekik. De nem fukarkodott a tanulságokkal sem: mi következik mindebből a jelenre nézve. Így a nemzeti élet páratlan, szerves egységét tárta a hívek elé.

Auschwitzba ezúttal nem látogatott el, de amit az szimbolizál, azt háromszor is erőteljesen kifejezésre juttatta. Először Varsóban a hirhedt „Pawiak” náci börtön meglátogatásával, majd indulása előtt megállva és imába merülve a volt gettó helyén emelt emlékmű előtt. Végül Niepokalanówban, „a Szepłótelen városában”, ahol fölkereste Kolbe atya celláját, és fogadta korábbi lágerlakók egy küldöttségét. Az ott mondott szentmisén áldotta meg 70 misszionárius keresztjét. A misén részt vett Gajowniczek is, akiért P. Kolbe életét áldozta.

A másik nagy nehézkedési irány, a földivel éppen ellentétben, „a mennyei hierarchia” felé mutatott. A múltból a jelenen át az időtlenségbe. Hogy az út lelki központja Czestochowa volt, azt mondani is fölösleges. Három napon át éjszakára is oda tért vissza a pálos kolostorba, és együtt énekelt a zárándokok tömegeivel a híres este 9 órai fohászt: „Mária, Lengyelország Királynője, közel vagyok hozzád, megemlékezem rólad, virrasztok!” A fekete Mária előtt mondta el szívéből szakadt legbensőségesebb könyörgéseit, nyilvánosan és csendes elmerülésben. Hálás emlékül hagyta ott neki azt az övet, amelyet a merénylő golyója átlukasztott. Szentmiséi folyamán egész sor Mária-képet koronázott meg az ország különböző tájairól. Jellemző, hogy a sziléziai bánya vidéken Piekary kegyhelyet a pápa maga akarta fölkeresni, de ott lehetetlen volt akkora területet találni, ahol az emberek elférjenek. Hogy Piekaryba zárandokolhasson — állapította meg mosolyogva —, ahhoz magának Piekarynak kellett zárandokútra kelnie. Csakugyan: a kegyképet Katowice repülőtérére hozták be.

Az Istenanya kíséretében ott voltak a szentek. A legfontosabb mozzanat itt három boldoggá avatás volt. Poznanban Ursula Ledóchowska, „a haldokló Jézus Szívéről elnevezett orsolyiták” alapítója (1865–1939) került oltárra. Már családja is kivételes: nővérét, Mária Teréziát, a Kláver Szt. Péter missziós nővérek alapítóját, az 1975-ös szentévből avatták boldoggá, testvére, Wladimir a Jézustársaság rendfőnöke, nagybátyja, Miciszláv lengyel prímás, majd a hitterjesztési kongregáció prefektusa Rómában. A „szürke orsolyiták” anyját a legszegényebbek iránti szeretet és szolidaritás jellemzi elsősorban. Krakóban pedig kettős boldoggá avatásra került sor. Albert Testvér (Adam Chmielowski, 1845–1916) olvasóink előtt is ismert (vö. Szolgálat 24/45); Raffael Kalinowski (1835–1907) kalandos katonai pályafutás és szibériai hadifogság után 42 éves fejjel lép be a kármelitákhoz, s alapítja egymás után a kolostorokat hazájában, köztük a pápa szülőhelyén is, ahol a halál is érte. Érdekes tény számunkra életében, hogy Győrben végezte a teológiát.

Hogy mindez nemcsak „jámbor” kultusz, hanem beleépül a mindennapi életbe, arra csak két kis példa: Piekary kegyképe „a szociális igazságosság és

szerepet Madonnája" nevet viseli, Sziléziai Szt. Hedviget pedig a pápa homíliájában mint „a nemzetközi szeretet szentjét" mutatta be.

A pápa legfontosabb ténykedése ezen az úton a Fekete Mária 600 éves jubileumára meghirdetett szentév berekesztése volt a Czesztochowában celebrált ünnepélyes szentmisével. Talán nem érdektelen egyszer megemlíteni néhányat azokból az ajándékokból, amelyeket a hívek ötletes szeretete a misék felajánlási körmenetein adott át: a kegyképek egy milliónyi gabonaszemből összeállított másolata, a nemzetet tápláló paraszttokra emlékeztető; egy bányászt ábrázoló kis bronzszobor; egy földgömb az összes lengyel missziók helyével: a Jasna Górában építendő II. János Pál zarándokház makettje; egy ezüst szív ezzel a felírással: II. János Pálnak Wielkopolska munkásainak szíve; pénzösszeg szűkölködő családok és leányanyák megsegítésére stb.

A zarándokút Krakkóban végződött. Wojtyła érsek annak idején úgy tervezte, hogy majd a pápát hívja meg az egyházmegyei színódus berekesztésére. Nem is álmolta, hogy ő lesz majd ez a pápa. „Íme, Urunk Jézus Krisztus szerelméért és hogy megtartsátok az ő szavát, végbevittétek ennek a színódusnak a munkáját. Nyilvánuljon meg gyümölcse abban, hogy Urunk Jézus Krisztus Atyja még nagyobb szeretettel szeressen benneteket, s még nagyobb szeretettel az Egyházat, amelyet szolgáltok. Nyilvánuljon meg ennek a színódusnak a gyümölcse abban, hogy a Szentháromság még inkább ott lakozzék a krakkói érsekség, e nagy közösség minden fiának és leányának lelkében." A már említett ünnepi misén kívül itt vette át a krakkói egyetem díszdoktori oklevelét, fölszentelte az új Nowa Huta-i templomot, itt találkozott Lech Walesával és családjával, és itt folytatott a varsói két órás tárgyalás után még egy megbeszélést az állami vezetőkkel. Hogy nem hiába, azt mutatja a hadiállapot júl. 22-i felüggesztése is. Hogy is hangzott Szobieszki János jelmondata? „Veni, vidi, Deus vicit" (Jöttem, láttam, Isten győzött).

Wroclaw székesegyházában a püspököket ajánlotta a hívek imáiba, Lengyelország és az egész világ püspökeit, „hogy egyek legyenek Jézus Krisztusban, hogy így egyesülve Jézus Krisztusban meg tudjuk menteni a világot Jézus Krisztusban, — mert csak Benne van a világ üdvössége, tegnap, ma és mindörökké."

„Nincs másom, amit adjak nektek, mint az áldásom." „Indulásomkor még egyszer át szeretném ölelni szememmel és szívemmel ezt az egész földet; szeretném tekintetemet megjártni a lengyel munka nagy terén; ott állni minden nagy és kicsiny munkapad mellett, a megművelt földön és az iparban, az alkotó munka padjánál, mindenütt, ahol csak ember dolgozik; szeretnék ott lenni minden dolgozó mellett."

A repülőtéren csak néhány kiválasztott lehetett jelen a pápa búcsúján. De a távolból még sokáig hallhatta a tömeg énekét. Amikor pedig gépe a magasba lendült, ezer apró fénycsóva kísérte. Az emberek kis tükrökkel fogták fel a napsugarat, és szórták útjára.

S. M.